

Schulden uit erfenissen

Het Nederlandse erfrecht is op een aantal punten uniek in de wereld. Een voorbeeld daarvan is de positie van de langstlevende echtgenoot ten opzichte van de kinderen. Bij het overlijden van één van de ouders ontstaan er vorderingen van de kinderen op hun deel van de erfenis. Deze vorderingen worden in Nederland anders behandeld door de fiscus dan dan in het buitenland. In onderstaand artikel (het eerste van twee delen) vertelt mr. Anneke Vreengoor over de schulden van ouders aan kinderen.

Het is in Nederland niet ongebruikelijk dat bij overlijden, één van de ouders schulden heeft aan de kinderen. Deze schulden zijn dan veelal ontstaan door:

- het niet uitbetalen van de erfdeelen van de kinderen bij het eerdere overlijden van de andere ouder van de kinderen (onderbedelingsvorderingen); of
- de schuldigerkenningen uit vrijgevigheid.

Per 1 januari 2010 zijn de spelregels ten aanzien van dit soort schulden in de Successiewet aangescherpt. In dit deel wordt aandacht gegeven aan de onderbedelingsvorderingen (a). In een volgende bijdrage komen de schuldigerkenningen uit vrijgevigheid (b) aan bod.

Onderbedelingsvorderingen

Het Nederlandse erfrecht is uniek in de wereld voor wat betreft de bescherming van de positie van de langstlevende echtgenoot. Als een ouder overlijdt en deze laat een langstlevende echtgenoot en kinderen, maar geen testament achter, dan is er sprake van een wettelijke verdeling. De kinderen krijgen uit de nalatenschap van de overleden ouder slechts een vordering op de langstlevende echtgenoot die pas opeisbaar is bij het overlijden van de langstlevende echtgenoot. Ten onrechte wordt in die situatie vaak gedacht dat de langstlevende enig erfgenaam is geworden omdat de kinderen niets in handen krijgen. Maar de kinderen zijn wel mede-erfgenaam en over de waarde van hun verkrijging (de waarde van hun vordering op de langstlevende echtgenoot) moet erfbelasting betaald worden. In de praktijk wordt deze erfbelasting betaald door de langstlevende echtgenoot.

Is er wel een testament gemaakt, dan heeft de langstlevende in veel gevallen ook de gehele nalatenschap onder zich en krijgen de kinderen dus weer niet meer dan een vordering op de langstlevende.

Rente

Over de vorderingen is de langstlevende echtgenoot een rente verschuldigd die eveneens pas opeisbaar is bij het overlijden van de langstlevende echtgenoot. De wet geeft de langstlevende echtgenoot en de erfgenamen de mogelijkheid het rentepercentage zelf te bepalen. De hoogte van het rentepercentage beïnvloedt de omvang van de te betalen erfbelasting in de nalatenschap van de eerstoverleden echtgenoot en in de nalatenschap van de langstlevende echtgenoot. Het is verstandig bij het nemen van een beslissing omtrent de te vergoeden rente dit eerst met uw adviseur (estate planner, notaris, belastingadviseur of accountant) te bespreken.

Een en ander betekent dat bij het overlijden van de langstlevende echtgenoot er twee soorten schulden aan de kinderen in de nalatenschap zitten:

- schulden aan de kinderen ter grootte van hun erfdeel; en
- schulden aan de kinderen in verband met de opgelopen rente over het erfdeel.

Buitenland

Wanneer iemand naar het buitenland emigreert moet er rekening mee gehouden worden dat dit soort schulden problemen kunnen opleveren. Er zijn landen waar schulden aan de erfgenamen (de kinderen) niet aftrekbaar zijn voor de successierechten.

Het Nederlandse systeem van de wettelijke verdeling is in het buitenland onbekend. In Frankrijk, bijvoorbeeld, zullen de onderbedelingsvorderingen van de kinderen op de langstlevende echtgenoot alleen worden geaccepteerd wanneer deze vorderingen zijn onderbouwd met deugdelijke documenten. Dit is een belangrijk aandachtspunt, ook in puur Nederlandse verhoudingen: het schriftelijk vastleggen van de omvang van de vordering die de kinderen op de langstlevende echtgenoot hebben, en de hoogte van de rente die daarover vergoed moet worden. Meer dan eens wordt bij het afwickelen van de nalatenschap van de eerstoverleden echtgenoot vergeten een korte akte op te stellen waarin staat hoe groot de vorderingen van de kinderen zijn en hoeveel rente er vergoed moet worden. Komt de langstlevende echtgenoot vele jaren later te overlijden dan is men allang vergeten dat er ook nog schulden aan de kinderen in de nalatenschap zitten.

Aftrekbaarheid

Deze schriftelijke vastlegging is nog veel belangrijker in buitenland-situaties. Mocht u, als langstlevende echtgenoot, overwegen naar het buitenland te emigreren en u heeft schulden aan uw kinderen (of aan de kinderen van uw overleden echtgenoot) dan is het verstandig:

1. de vordering schriftelijk vast te leggen, bij voorkeur in een notariële akte; en
2. tevoren advies in te winnen omtrent de eventuele aftrekbaarheid van die schulden bij uw overlijden.

Zou blijken dat de schulden niet aftrekbaar zijn, dan kunt u in overweging nemen deze schulden tijdens uw leven uit te betalen, waarbij u – bij woonachtigheid buiten Nederland – wel bedacht moet zijn op eventuele schenkingsrechtelijke consequenties.

Ook wanneer tijdens het leven van beide echtgenoten naar het buitenland wordt verhuisd en één van hen komt te overlijden, zal er extra aandacht aan de vererving moeten worden geschonken. Misschien kan het testament met de Nederlandse wettelijke verdeling wel in dat buitenland worden uitgevoerd maar is dit voor de successierechten aldaar onvoordelig. Of misschien wordt de vordering die het kind op de langstlevende echtgenoot heeft alleen als schuld in de nalatenschap van de langstlevende geaccepteerd voor de hoofdsom en niet voor de opgebouwde rente.

Defiscalisering

Een ander aandachtspunt bij buitenland situaties is de behandeling voor de inkomstenbelasting van dit soort schulden van ouders aan kinderen. De wettelijke verdeling is een Nederlandse vinding en de Nederlandse fiscus heeft hiervoor een faciliteit geschapen in de inkomstenbelasting. De schulden die de ouder heeft aan de kinderen zijn niet aftrekbaar in box 3 en de vorderingen die de kinderen hebben op de ouder zijn niet belast in box 3. Gevolg: fiscale neutraliteit, de Nederlandse fiscus doet alsof die vorderingen/schulden niet bestaan. We noemen dit "defiscalisering".

In het buitenland kan de fiscus hier anders over denken. Dit kan voordelig of nadelig zijn. Zou een van de kinderen bijvoorbeeld naar het buitenland emigreren en een vordering op zijn langstlevende ouder hebben, dan zou de fiscus in het buitenland wel eens inkomstenbelasting of vermogensbelasting kunnen heffen over die vordering. Emigreren naar een ander land vereist dus een goede voorbereiding. Uw estate planning hoort daarbij.

mr. Anneke Vrenegoor

Heering Associates

23 juni 2010